OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
LsN Sina Uotila

Asiantuntijalausunto

24.4.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston selvitys EU-lainsäädännön yksinkertaistamisesta ja täytäntöönpanosta (E 23/2025 vp)

Aluksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa EU-lainsäädännön yksinkertaistamista ja täytäntöönpanoa koskevasta valtioneuvoston selvityksestä (E 23/2025 vp). EU-sääntelyn yksinkertaistaminen ja toimeenpanon tehostaminen osana strategisen kilpailukyvyn vahvistamista on yksi valtioneuvoston ennakkovaikuttamisen prioriteeteista komission vuoden 2025 työohjelmassa.

Komissio julkaisi työohjelmansa kanssa samanaikaisesti 11.2.2025 tiedonannon ”Yksinkertaisemmin ja nopeammin toimiva EU: tiedonanto lainsäädännön täytäntöönpanosta ja yksinkertaistamisesta” (COM(2025) 47 final). Tiedonannossa kuvataan asiaa koskevia komission kehittämistavoitteita seuraavien viiden vuoden aikana.

Oikeusministeriö on osallistunut E-selvityksen laatimiseen erityisesti EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa koskevien näkökohtien osalta, joihin keskitytään myös tässä lausunnossa. Se, että EU-säädökset ovat E-

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

selvityksessä tarkasteltujen ns. paremman sääntelyn periaatteiden ja yksinkertaistamista koskevien tavoitteiden mukaisia, edistää osaltaan niiden täytäntöönpanoa.

EU-säädösten tehokas täytäntöönpano

EU-säädösten asianmukaisen toimeenpanon varmistaminen on jäsenvaltioiden ja komission yhteinen tehtävä. EU-säädösten oikeasisältöinen ja oikea-aikainen kansallinen täytäntöönpano on tärkeää EU:n hyväksyttävyyden ja jäsenvaltioiden välisen luottamuksen kannalta sekä yritysten ja kansalaisten näkökulmasta. Täytäntöönpanoon tulee kiinnittää ennakollisesti huomiota jo EU-säädösten valmisteluvaiheessa.

EU-säädösten tehokas täytäntöönpano edellyttää, että ne ovat tarkoituksenmukaisia, laadukkaita ja selkeitä. Ehdotetun säädösinstrumentin soveltuvuus tulee arvioida tapauskohtaisesti. Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden noudattaminen on keskeistä. EU-säädöksistä tulee myös selkeästi käydä ilmi, jos niissä mahdollistetaan kansallinen liikkumavara. Kansallisesti on kuitenkin vältettävä tarpeetonta ylisääntelyä (ns. gold plating). (Ks. myös E 64/2021 vp ja E 157/2022 vp.)

Tiedonannossa esitetty tavoite, jonka mukaan komissio aikoo tehdä tiiviimpää yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa EU-säädösten kansallisessa täytäntöönpanossa, on kannatettava.

Komissio on valmis merkittävän EU-säädöksen viimeistelyvaiheessa säännönmukaisesti laatimaan täytäntöönpanostrategian, jossa se kuvaa sitä, miten se tukee jäsenvaltioita täytäntöönpanossa. Strategian laatimiseksi on tärkeää, että komissio saa varhaisessa vaiheessa jäsenvaltioilta ja sidosryhmiltä tarpeellisia tietoja, mm. tietoja mahdollisista täytäntöönpanohaasteista.

Komissio edistää täytäntöönpanoa myös laatimalla esitäytettyjä selittäviä asiakirjoja eli yleensä ns. vastaavuustaulukkopohjia ja etenemissuunnitelmia, joita jäsenvaltiot voivat osaltaan täyttää. Niistä jäsenvaltiot saavat komission näkemyksiä direktiivin yksittäisten artikloiden tulkinnasta ja

täytäntöönpanosta sekä täytäntöönpanoa tukevan prosessin etenemisestä. Komissio on myös nostanut esille sen, että sen olisi suotavaa saada ennakkoon tietoa siitä, jos jäsenvaltio aikoo säätää EU-lainsäädännön vaatimuksia pidemmälle meneviä kansallisia velvoitteita (ylisääntely, ns. gold-plating). Tämä auttaisi komission mukaan vähentämään toisistaan poikkeavien sääntöjen haitallisia vaikutuksia EU:ssa. Komission esitäyttämistä vastaavuustaulukoista ja etenemissuunnitelmista on jo saatu käytännön kokemusta.

Asianmukaista täytäntöönpanoa edistää osaltaan myös se, että komissio perustaa ja hyödyntää asiantuntijaryhmiä ja muita vastaavia kokoonpanoja, joissa jäsenvaltiot voivat keskustella täytäntöönpanokysymyksistä paitsi komission kanssa myös keskenään. Kyseisestä menettelystä on jo saatu käytännön kokemusta. Tässä yhteydessä voidaan mainita myös sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan työryhmän (SMET) työ. Lisäksi komission kanssa on käyty täytäntöönpanoa koskevia kahdenvälisiä keskusteluita.

Tiedonannossa komissio toteaa perustellusti, että tehokas täytäntöönpano perustuu toimivaan julkishallintoon ja täytäntöönpanoon osallistuvilla tahoilla tulee olla asianmukaiset digitaaliset valmiudet ja asianmukainen data saatavilla. Komissio tuo esille, että se tukee teknisten välineiden ja ohjelmien avulla jäsenvaltioiden toimintaa täytäntöönpanossa.

Kannatettavana voidaan pitää myös komission tiedonannossa esittämää tavoitetta, jonka mukaan se tulee tehostamaan sidosryhmäyhteistyötä kerätäkseen palautetta täytäntöönpanon toimivuudesta ja sen mahdollisesta parantamisesta. Kukin komissaari tulee järjestämään vuosittain vähintään kaksi täytäntöönpanovuoropuhelua sidosryhmien kanssa omalla alallaan. Vuoropuhelujen ensimmäinen kierros pidetään vuoden 2025 alkupuoliskolla. Tulokset esitetään vuotuisissa tilannekatsauksissa. Huomionarvoista on, että komission on tarkoitus käydä vuoropuhelua tasapuolisesti sellaisten tärkeimpien ryhmien kanssa, joihin EU:n politiikat vaikuttavat (tilanteen mukaan mm. elinkeinoelämä ja kansalaisyhteiskunta).

Edelleen tiedonannossa nostetaan esille, että komissio kiinnittää EU-oikeuden noudattamisen valvojana jatkuvasti huomiota mahdollisiin puutteisiin EU-säädösten täytäntöönpanossa ja soveltamisessa. Tiedonannossa esitetään keinoja, joita komissiolla on käytössä (mm. EU Pilot -menettely ja virallinen rikkomusmenettely). Komission strategiana on käsitellä ensisijaisesti rikkomuksia, joiden vaikutukset yleiseen etuun ja elinkeinoelämän etuihin ovat suurimmat. On kuitenkin tärkeää, että komissio ennalta auttaa jäsenvaltioita välttämään rikkomuksia.

Tässä yhteydessä voidaan myös todeta, että täytäntöönpanoon liittyvistä välineistä – erilaisista tukiasiakirjoista ja -menettelyistä – keskustellaan säännönmukaisesti komission vetämässä EU Law Network -työryhmässä, jonka toimintaan myös Suomi osallistuu. Myös tiedonanto ja siinä esitettyjen tavoitteiden toteuttaminen käytännössä ovat työryhmän tulevalla agendalla. Lisäksi komissio on parhaillaan laatimassa jäsenvaltioiden myötävaikutuksella täytäntöönpanoa koskevaa opasta, johon sisällytetään myös vaikutusarviointiin liittyvää ohjeistusta.

Kansallisesti EU-säädösten täytäntöönpanoa koskevaa ohjeistusta sisältyy mm. Lainkirjoittajan oppaaseen (julkaisu Finlexissä). Lisäksi vuonna 2019 uudistettuihin Hallituksen esitysten laatimisohjeisiin (julkaisu Finlexissä) on otettu ensimmäistä kertaa mallirakenne EU-taustaisesta hallituksen esityksestä. Tässä voidaan mainita myös Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje (valtioneuvoston julkaisuja 2022:66) sekä Valtioneuvoston yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista (valtioneuvoston julkaisuja 2023:50). Kyseisissä julkaisuissa käsitellään myös vaikutusarviointia EU-säädösten täytäntöönpanovaiheessa sekä täytäntöönpanolainsäädännön seurantaa ja jälkiarviointia. Lisäksi valtioneuvosto antaa täytäntöönpanosta säännönmukaisesti koulutusta (mm. Lainvalmistelun peruskurssilla ja EU-valmistelun peruskurssilla).